

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krome

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Ob osemdesetletnici Njegovega Velikanstva, cesarja Franca Jožefa I.

Vsi avstrijski, pa tudi inozemski časopisi so se spominjali ob osemdesetletnici rojstva — dne 18. avgusta — posvečene osebe Njegovega Velikanstva, našega presvetlega vladarja, ki mu ga v svetovni zgodovini ne najdemo enakega.

Ne bomo opisovali njegovega ljudomilega vladanja, njegove vzvišene ljubezni do vseh svojih narodov, kakor tudi ne ljubezni podložnih narodov in neomejene zvestobe do prejasnega habsburškega prestola.

Iz milijonov src so se dvigale ob cesarjevi 80-letnici iskrene prošnje do prestola Najvišjega, naj Vsemogočni še mnogo mnogo let obvaruje in ohrani nam cesarja Franca Jožefa I. in Avstrijo.

Te vroče prošnje, ljubezen narodov in neomajna zvestoba naj bodo ljubljenu vladarju uteha v dnevih njegove starosti — za težke in britke izkušnje v preteklih dneh.

Naša „Kmetška županska zveza“ izraža po svojem glasilu tem potom svojo neomejeno udanost Presvetlemu vladarju in vladarski hiši — kliče: Vsemogočni Bog ohrani nam še dolgo našega, Slovence ljubčega cesarja Franca Jožefa I.!

Naročnikom!

Vsled odsotnosti sotrudnikov in raznih nepričakovanih ovir, ki nastopajo ponavadi v dobi

počitnic, se je naš list tekoči mesec zakasnil. — Avgusta izide le 15. številka, pač bomo pa izdali v prvi polovici septembra zaostalo 16. in 17. številko obenem, potem pa do konca septembra še 18. številko.

Vzrok zakasnitve so tudi mnogostranski neodložljivi posli na drugih poljih javnega delovanja. —

Cenjene naročnike prosimo blagohotnega potrpljenja. —

Uredništvo.

Kdo mora sestavljati volilne imenike?

Neka občina se je obrnila na deželni odbor s prošnjo za odgovor na to vprašanje.

Kakor je razvidno iz tega, vlada glede sestave volilnih imenikov precejšna nejasnost. Občinski volilni red določa v § 9, da je to županova dolžnost. — Gotovo je, da more župan sestaviti volilni imenik le na podlagi predpisanih direktnih davkov, da pa more dobiti zanesljive podatke za to le pri c. kr. davčnih uradih.

Ponekod so bila županstva mnenja (gotovo le vsled nepoznanja obč. volilnega reda), da morajo volilne imenike sestavljati c. k. davčni uradi, kar pa ni res, ampak dati jim pač morajo potrebne izkaze. — Da se ustvari za bodoče temelj in se to vprašanje definitivno uredi, obrnil se je deželni odbor na finančno ravnateljstvo v Ljubljani s tem vprašanjem, da se principijelno izjavi.

Na to je finančno ravnateljstvo odgovorilo z dopisom z dne 10. maja 1910 št. A IV. 1595 ex 1910, — »da tudeželni davčni uradi z ozirom na dosedanji natančno očrtani obseg njim pripadajočih poslov niso zavezani, sestavljati vo-

lilske imenike oziroma vpisovati v drugodi izgotovljene take imenike dotične davčne postavke, in da bi se jim to delo moglo naložiti le potom eventualne tozadevne naredbe finančnega ministra.

Pač pa daje c. kr. finančno ravnateljstvo od slučaja do slučaja posameznim davčnim uradnikom dovoljenje, da smejo po naročilu onih občin, ki se hočejo izogniti večjim troškom, — proti primernemu honorarju sestavljati gori označene imenike, toda le v izvenuradnem času.

Na ta dopis c. kr. finančnega ravnateljstva je reagiral deželni odbor, češ da se ne more pridružiti mnenju, izraženemu v tem dopisu, temveč zavzema stališče, da so davčni uradi po odstavku 1, § 67 A ministerske naredbe z dne 19. jan. 1853 drž. zak. št. 10 dolžni preskrbeti občinam izkaze predpisanih davkov, t. j. jim dati seznamek davkoplačevalcev in predpisanih davkov.

V tem smislu je razsodilo tudi c. kr. upravno sodišče dne 30. dec. 1899 št. 10413 (B. 13580 A.)

(Ta razsodba pravi izrečno: »C. kr. davčni uradi so dolžni, občinam preskrbeti izkaze predpisanih davkov.«)

C. kr. finančno ravnateljstvo je zavzelo vkljub izvajanjem deželnega odbora negativno stališče in izjavilo z dopisom z dne 8. junija 1910 št. A IV. 1505/1 ex 1910, da vstraja na svojem, v dopisu z dne 10. maja 1910 št. A IV. 1595 zavzetem in o razloženem stališču.

Nato je dal deželni odbor dotični občini sledeče navodilo, katero priobčujemo zaradi načelne važnosti, da se bodo vedela ravnati po njem vsa županstva. —

Glasi se:

»Ako županstvo se ni sestavilo novih volilnih imenikov odnosno si že preskrbelo samo za to potrebnih podatkov, naj zahteva dotični izkaz o predpisanih direktnih davkih od c. kr. davčnega urada v . . .

Če bi ta odrekel zahtevani davčni izkaz, naj se županstvo zoper to pritoži na c. kr. finančno ravnateljstvo v Ljubljani, in če bi tudi to prošnji ne ugodilo, na c. kr. finančno ministerstvo na Dunaju.

Vsako rešitev naj tudi **takoj** sem prijavi, pri pritožbah pa pazi, da jih vloži pravočasno in da ne zamudi prizivnega roka.

Deželni odbor je namreč mnenja, da so davčni uradi po odstavku 1, § 67 A ministerske naredbe z dne 19. jan. 1853 drž. zak. št. 10 dolžni preskrbeti občinam izkaz predpisanih davkov, t. j. jim dati seznamek davkoplačevalcev in predpisanih davkov. — V tem smislu je razsodilo tudi že c. kr. upravno sodišče dne 30. dec. 1899 št. 10413 (B. 13580 A.). —

Ker je zadeva tudi principijelne važnosti, hoče deželni odbor iti županstvu po možnosti na

roko, vsled česar naj se županstvo pred vsakim nadaljnim korakom **pravočasno** sem obrne.

Tako uradna korespondenca! — Naj nam bo dovoljeno s stališča županstev k temu nekaj pripomniti.

Ne-le, da je upravno sodišče izrečno razsodilo, da so c. kr. davčni uradi dolžni občinskim uradom dati davčne izkaze — (mi tolmačimo to, da brezplačno!) — smatramo na drugi strani kot moralno dolžnost c. kr. uradov iti občinam na roko. —

Zakaj? — Ni ga menda v Avstriji državnega zakona, v katerem bi se pri izvrševanju ne zahtevalo sodelovanja občin ter županstev. In kaj ima občina od tega? Edino malenkostno koncesijo, da pobirajo zanjo doklade davčni uradi, kar jim sicer provzroča le brezpomembno delo. K večjemu se izvrši še kaka politična eksekucija, — zato pa se nalaga županstvom ogromno dela od vseh — posebno pa še finančnih oblastev. — Naše skromno mnenje je, da bi finančno oblastvo pač lahko storilo županstvom — le protiuslugo.

Za občinske tajnike!

Če tudi smo čuli razna nasprotujoča si mnenja — smo popolnoma prepričani, da bo uspešno delovanje pri naših občinah mogoče šele takrat, ko bodo v občinskih uradih nameščeni stalni občinski tajniki, — zanesljivi občinski uradniki s potrebno kvalifikacijo. Prej ali slej mora priti do tega. Ni izključeno, da se to vprašanje uredi zakonitim putem.

Sicer pa ima občinski odbor tudi sedaj pravico nameščati stalne občinske tajnike proti službeni pogodbi.

Naš list hoče podpirati obojestransko stremljenje: na eni strani težnje občinskih tajnikov, na drugi strani želje županstev. Zato smo sklenili brezplačno posredovati med obema strankama in prosimo, naj nam naznanijo županstva, ki hočejo imeti tajnike, koliko so pripravljena jim plačevati, občinski tajniki pa naj nam sporoče svoje želje. Če se doseže sčasoma še organizacija stanu občinskih tajnikov, bo s tem dosežen lep uspeh — podlaga za bodočnost.

St. 13778.

Okrožnica.

Zaradi pravilnega postopanja z računi okrožnih zdravnikov in lekarnarjev se odreja sledeče:

Vsako račun, ki obsega zdravila ali zdravilske pripomočke, mora zdravnik ali lekarnar naravnost predložiti zastopu, ta pa c. kr. okrajnemu

glavarstvu s prošnjo, naj ga pregleda glede pravilnosti in cen zapisanih zdravil ter popusta. V vrnjenem pregledanem računu naj zastop sešteje odmerjene zneske iz svoto nakaže ter izplača zdravniku, ozir. lekarnarju proti pravilno kolkovani pobotnici.

Pri potnih računih okrožnega zdravnika nima c. kr. okrajno glavarstvo nič pregleda in razsodbe, ampak pregledovati in ugotavljati jih mora zastop sam.

To uradno delo mu je vršiti na podstavi pravilno danih naročil zdravniku, veljavnega daljavnega izkaza in pristojbinske tarife za okrožne zdravnike.

Daljavni izkaz za vse kraje v okrožju si zastop lahko preskrbi pri c. kr. okrajnem sodišču ali pa pri c. kr. okrajnem glavarstvu. Tak izkaz mora imeti tudi okrožni zdravnik.

Pristojbinska tarifa se nahaja v dež. zakonu l. 1907 pod št. 10.

Pri daljavi je paziti, če znaša nad 4 kilometre (tja in nazaj nad 8 kilometrov), ako znaša samo 4 km (tja in nazaj 8 km), ne gre zdravniku nič potnine in nič dnevščine (dijete).

Glede porabe časa pri daljavah nad 4 km (tja in nazaj nad 8 km) je vpoštevati vselej daljavo in zamudo pri bolniku, vreme, lastnost pota in po vsem tem odmeriti dnevščino za poldne s 4 K ali za cel dan z 8 kronami, če gre za zdravljenje ubožcev (točka V. tarife).

Pri potih v korist vseh ali posameznih občin v okrožju veljajo samo cele dnevščine po 8 K (točka VII. tarife).

Po pregledu in odmeri zneskov za posamezna pota na podstavi podanega navodila je sešteti vse zneske in svoto nakazati ter izplačati zdravniku proti pobotnici, ki je kolkovana za svoto dnevščin (potnine so proste).

Popisano pregledovanje in ugotavljanje računov mora opravljati načelnik sam ali njegov namestnik. Na vsakem računu je zapisati opombo: »Ugotovljeno na vsoto«. Pod to opombo pride podpis načelnika oziroma njegovega namestnika. Na pobotnici je zapisati: »Izplačano dne« potem podpis načelnika ali njegovega namestnika.

Zastop se opozarja, da mora vsak račun o potih, ki jih je opravil zdravnik po neposrednjem naročilu c. kr. okrajnega glavarstva, predložiti temu v izplačilo.

Ob dvomnih slučajih v tem ali v onem oziru se je obrniti do deželnega odbora.

Od deželnega odbora kranjskega
v Ljubljani, dne 6. avgusta 1910.

Deželni glavar:
pl. Šuklje.

O bankah in bančni politiki.

Spisal Rudolf Šega.

(Nadaljevanje.)

Zakaj torej zahtevajo ogrski politiki navzlic tem prednostim skupne banke — samostojno banko?

Čudno je, da v bančni enketi ni nikdo pojasnil, kakšne kreditno-politične koristi bi nudila samostojna banka. Sicer so zahtevali naj se bolj ozira na agrarske in maloobrtne zahteve, niso pa razjasnili, na kakšen način bo samostojna banka tem zahtevam lažje ugodila nego skupna banka.

Iz vsega govorjenja odločilnih politikov kakor tudi tistih, ki so se oglasili v tej enketi, izvira to stremljenje po samostojni banki le iz želje po kolikor mogoče veliki samostojnosti. Zadnji cilj Ogrov je politična samostojnost. Ta zahteva samostojno gospodarsko ozemlje in zaradi tega, mislijo, morajo stremiti po samostojni banki.

Vzemimo, da je mogoče ustanoviti samostojno ogrsko banko. Na bančno politiko, od katere je odvisna korist in škoda, katero bo povzročila ločitev banke deželi, upliva v prvi vrsti pasivni saldo ogrske plačilne bilance. Pasivum ogrske plačilne bilance znaša okroglih 400 milj. kron. In ravno način, kako naj se pokrije ta deficit, je odločilen za politiko samostojne banke.

V tem oziru ima Ogrska le dve poti, da pokrije svoj dolg: z eksportom zlata ali pa da prolongira stare dolgeve in napravi nove.

Če bi zlato izvažala, bi ga v najkrajšem času zmanjkalo.

Mogoče je torej le, da se na novo zadolži in v tej meri prolongira stare dolgeve. Kakšni so pogoji za to?

Deficit plačilne bilance Ogrske se je moral tudi do zdaj pokrivati. Faktično se je to vršilo in sicer z novim zadolževanjem. Predvsem so eksportirali rente, zastavne liste in železniške prioritete.

[Ker delajo Ogri nenavadno mnogo s tujim denarjem in ker so se s tem prav zelo zadolžili v Avstriji in v inozemstvu, je to kaj čudno na finančno strukturo dežele. Da lažje dobe posojila izven Ogrske, tedaj poizkušajo ta posojila tam dobiti, kamor morejo dati gotovo jamstvo. Vsled tega jemljejo državni in hipotečni kredit v Avstriji in v inozemstvu. Državne rente prevzemajo navadno konzorciji, pri katerih so udeleženi dunajski, od slučaja do slučaja tudi francoski zavodi. Po izkazih ogrske vlade je bilo l. 1905. 60.45% državnih zadolžnic izven Ogrske, od tega 20.86% v Avstriji, 30.46% v Nemčiji in 7.38% v Franciji. Zemljiški kredit za veliko posestvo dajo navadno trije dunajski zavodi

(hipotečni oddelek avstro-ogrške banke, »Bodenkreditanstalt« in »Allgemeine oesterr. Zentralbodenkreditbank«). Ti trije zavodi so imeli l. 1906. na Ogrskem 483 milj. kron, a v Avstriji 106 milj. kron placiranih). Malo posestvo dobiva posojila od domačih zavodov. Na podlagi dovoljenih posojil se potem izdajajo zastavni listi, katere skušajo v Avstriji in v inozemstvu placirati. Nove nagodbene postave smatrajo te papirje kot pupilarno varne ter dovoljujejo za posamezne kategorije znižan rentni davek. Začetkom l. 1906. je bilo pri ogrskih zavodih vzetega za 2389 milj. kron posojila, toda le 5% posojenih zneskov je bilo višje nego 10.000 kron. Ti zavodi so izdali za 1598.7 milj. kron zastavnih listov, ostalih 800 milj. kron je bilo hranilničnega denarja. Železnice so svoj denar na različen način dobile in sicer je to odvisno od njihovega značaja, ali so glavne ali lokalne železnice. Prvotne akcije ostanejo pri obeh kategorijah navadno v deželi. Glavne železnice so izdale prioritetne obligacije (skoraj v 4kratni visokosti akcijskega kapitala), ki so se navadno direktno placirale. Majhne železnice, ki so izdale prioritetne obligacije, so jih navadno dale železniško-rentnim bankam, ki so na podlagi teh izdale obligacije, ki so dobile odjemalcev predvsem v Nemčiji in v Avstriji, deloma tudi v Belgiji in v Švici.]

Poprečna višina tega vsakoletnega novega zadolženja znaša kakih 200 milj. kron. Največji del teh posojil da Avstrija. Ta nova zadolžitve obstoja navadno iz fundiranih posojil. Flotantni dolg se sicer tudi veča, toda ta ni velikega pomena za plačilno bilanco.

Da se bo ta fundirani dolg Ogrske tudi po ločitvi banke mogel vsako leto za najmanj 200 milj. kron znižati, bo odvisno od razmer na mednarodnem denarnem trgu, predvsem na Avstrijskem. Da moremo presojati pomen te vsakoletne nove zadolžitve za kakih 200 milj. kron, naj pripomnim, da je bila vrednost pšenične in ržene žetve, ki je za Ogrsko odločilna, v l. 1907. kakih 530 milj. kron. Izvozilo se je l. 1906 žita v inozemstvo za 27, v Avstrijo za 241 milj. kron, skupaj za 268 milj. kron; moke pa v inozemstvo za 21, v Avstrijo za 171 milj. K, skupaj 192 mil. K. Izvoz efektov v vrednosti 200 mil. K bi bil večji nego izvoz moke. Če vpoštevamo še to, da so skoraj že vsi davčni viri na Ogrskem izčrpani, tedaj je ta vsakoletna nova zadolžitve izvanredno visoka.

Iz teh vzrokov bodo morale razmere na tozadevnih denarnih trgih, predvsem na avstrijskem biti jako ugodne, če se bo hotelo za 200 milj. kron efektov izven dežele placirati. Ker bo tudi precejšnji valutni riziko, tedaj bodo vobče potrebne obligacije, izplačljive v zlatu — in to tudi napram Avstriji. Ogrska se je že v zadnji

nagodbi (specialno določilo l. odd. 1. končnega protokola od 8. okt. 1907.) zavezala, da bo plačevala svoje obveznosti napram Avstriji in pa napram monarhiji (za kurzne zadeve) v zlatu.

Toda razven te obveznosti plačevati z zlatom, se bodo morale tudi glede obrestne mere in glede prevzemnih kurzov precejšnje koncesije dovoljevati. Niti v Avstriji niti v inozemstvu se veliko ne zaupa političnemu razvoju na Ogrskem — in vsled tega se zahteva visoko premijo za riziko. Prav posebno bi vplivalo na placiranje ogrskih papirjev to, če bi postala možnost carinske ločitve večja.

Naslednji ugodni pogoji so potrebni: mednarodni in avstrijski denarni trg mora biti sposoben za placiranje ogrskih efektov, na Ogrskem kakor tudi v mednarodnih odnošajih ne sme biti političnih kriz in banka mora obvladati devizno in valutno trgovino. Če bi bili vsi ti pogoji faktično izpolnjeni, tedaj bi se pasivum plačilne bilance s posojili lahko pokrilo. Potem bi ogrska banka s pomočjo tozadevne politike lahko zdržala pariteto valute. Ker bi novčena unija še nadalje lahko obstojala, tedaj bi se pri valuti izprememba napram sedanjim razmeram ne spoznala. Ta bi se kazala le pri obrestni meri obeh zavodov.

Avstrijska banka bi lahko zdržala nizko obrestno mero, nižjo nego skupni zavod. Ogrske menice bi avstrijska banka ne smatrala več za tuzemske, reeskont pri dunajski banki bi ne bil več mogoč. Tudi bi avstrijska banka smatrala ogrske efekte pri lombardiranju kot tuje.

Tako bi se banke razvijale, če bi vse po sreči šlo.

Toda vseeno bi povzročal ta uspeh težke žrtve. Velike kurzne izgube pri placiranju papirjev in nerazmerno zvišano breme obresti bi povzročale ogrskemu narodnemu gospodarstvu nove velike težkoče in bi ovirale izboljšanje plačilne bilance.

Toda skoraj gotovo je, da ne bodo razmere vedno ugodne za Ogrsko. Če bi n. pr. Rusija ali Amerika potrebovala denarja, tedaj bi to povzročilo, da Nemčija in Francija ne bosta radi sprejemali ogrskih papirjev, temveč se jih bosta celo otesali.

Take krize se mora na vsak način preboleti, če hoče dežela svoj kredit obdržati in če hoče še v bodoče najemati posojila. Ogrski emisijski zavodi morajo torej jim nazaj prodane vrednosti brezpogojno sprejemati, in sicer za ugodne kurze. Doslej se je to godilo s pomočjo lombardiranja, ki se je navadno vršilo pri avstro-ogrski banki. Ker se je inozemski naložbeni kapital hipoma odpovedal, tedaj so se Ogrski mimogrede posluževali kratkodobnega avstrijskega kredita. Po krizi so pa efekte zopet izvažali. Ker so pa efekte na-

vadno za nižje kurze zopet prodajali, dočim so za časa krize višje kurze zanje plačevali, tedaj so imeli emisijski zavodi vsled kurzne difference navadno precejšnje izgube. Le razmeroma ugodni lombardni pogoji, katero je imela Ogrska doslej vsled skupnosti denarstva, so omogočili, da so se take krize sploh prebolele. Toda če ne bo več skupne banke, se tudi ne bodo več mogli lombardirati ogrski papirji pri banki, ki temelji na avstrijskem kapitalu.

Ta zistem, ki je zgrajen na vedno novem zadolževanju, bi bil vsled notranjih političnih kriz trajno nemogoč. Kako vplivajo notranjepolitični boji na Ogrskem na državni kredit, izprevidimo tudi iz tega, kako padajo rentni kurzi. Tako je na pr. 4odstotna kronska renta padla od svojega kurza 100:3 l. 1897. na 92:80 l. 1908., čeprav so jo od tedaj v Avstriji oprostili rentnega davka. Take notranjepolitične krize bi tudi povzročale, da bi ogrski vrednostni papirji iz Avstrije nazaj na Ogrsko dohajali in da bi se novih emisij sploh ne moglo placirati. Ogrska banka bi morala tako postopati, kakor rumunska nacionalna banka l. 1899/1900, ko je kreditna kriza povzročila obrestno mero 9%, ki pa vendar ni mogla preprečiti disažia 5%. Če pa disažijo nastopi, tedaj se posojila še težje placirajo, ker je valutni riziko zvečan.

(Dalje sledi.)

Objava glede novega načina oddaje vojaških plemenskih kobil.

V odloku c. kr. ministrstva za domobranstvo z dne 11. marca 1910, dep. XVI., št. 2442 ex 1909 se naznanja sledeče:

Od leta 1911 naprej se namerava naredba glede razdajanja plemenskih domobranskih kobil v zasebno uporabo urediti tako, da se ne bodo več dobivale iz domobranskih konjaren, ampak da jih bo mogoče kupiti v prvi vrsti in naravnost od konjerejcev, ki jim je na tem ležeče, da obdrže kobile v zasebni porabi in ki se zde domobranski upravi za to sposobni; mestoma se je sicer to že tudi dosedaj tako delalo.

Tak nakup kobil pa bo mogoč samo v onih upravnih okrožjih, v katerih prihaja v ozir samo gojenje remont za jahanje.

Kupijo se lahko samo one kobile, ki so angleške, orijentalne ali lipicanske krvi, vsaj 161 cm. visoke, od 3 in pol do 7 let stare, trdnega života in podstavne, ki imajo pravilno izsegajoči korak in dajejo upati, da bo mogoče dobiti iz njih dobre vojaške konje za jahanje.

Pokolenje kobil mora biti razvidno iz primerno opremljenih dokazil o pripustitvi ali pa iz izvornih rodovnikov.

Kupna cena takih kobil bo 700 K.

Za zelo in izredno dobre kobile se bodo dobile še nagrade iz zaklada c. kr. ministrstva za poljedelstvo, vedno pa le z ozirom na kakovost kobil in druge okoliščine dotičnega vzrejališča, a ne smejo presegati zneska 100 K.

Obenem je treba pripomniti, da so bile doslej vposlane prošnje za prepustitev kobil iz domobranskega konjenišva brezuspešne in da je c. kr. domobransko ministrstvo naročilo prošnje, ki bi še prišle na domobransko konjenišvo, prosilecemu vrniti.

Ker pa se bo v področju zavoda za plemenske kobile na vsak način dogajalo, da se bodo kljub omenjenim načelom še dajale kobile za zasebno uporabo, n. pr. na podlagi par. 3., c in d »Pogojev« in iz zasebne uporabe zopet vračale itd., vendar se bodo take kobile dajale samo onim prosilecem, ki so vsled dosedaj vposlanih prošenj pri c. kr. ministrstvu že zaznamovani. Ako pa žele konjerejci plemenske kobile kupiti in jih obdržati v lastni porabi se bo pri tem jemal ozir samo na one, ki so vložili tozadevno prošnjo.

V tej prošnji pa bodo interesenti, ki imajo več ko dve lastni plemenski kobili, morali pri odkupu in odkazovanju kobil v njih porabo dati sledečo izjavo:

»Podpisani se zavežem, da bom vsako leto tako dolgo, dokler stoje erarne plemenske kobile v moji zasebni porabi, spomladi in v jeseni ponudil nabiralni domobranski komisiji iz svoje reje in kot svojo last konje, ki so dopolnili četrto leto in so popolnoma sposobni za nabor in sicer v onem času in na onem mestu, ki mi ga bo pravočasno naznanila domobranska uprava.

Nadalje se zavežem, da v prej označenem času ne bom bistveno zmanjšal obsega svoje konjereje niti spremenil v obče plemenske smeri.

S tem jemljem na znanje namen domobranske uprave, da me lahko z vso pravico, ki jo lahko izvaja iz moje izjave, v slučaju, da dane obveze ne držim, izključi od nadaljne prepustitve erarnih plemenskih kobil.

Število konj v izjavi, ki se morajo od konjerejcev postaviti pred naborno komisijo, določi predsednik kupovalne komisije.

Glede starosti konj, ki se imajo ponuditi svoj čas domobranski upravi na prodajo in ki morajo biti po dani izjavi domače reje, bo odločilo domobransko ministrstvo po predsedniku naborne komisije in odredilo obveznost, da se priženejo 3- in ne 4-letni konji na prodaj.

Prošnje za lastni nakup plemenskih kobil za svojo potrebo, morajo konjerejci predložiti lastni politični okrajni oblasti, ali če konji ne stoje v tistem okraju, pri onem glavarstvu, v katerem so konji, kolkovane z 1 K vsaj do 15. septembra

pred onim letom, v katerem se ima vršiti erarni nakup. Na zapoznele prošnje se prihodnje leto ne bo več jemal ozir.

Da se pa olajša ozir na prosilce pri c. kr. domobranskemu ministrstvu, je priporočati, naj prosilci kar v prošnji navedejo pokolenje k nakupu ponujenih konj.

Službena prisega prvih slovenskih županov na Koroškem leta 1849.

Celovski »Mir« je prinesel sledeči članek, ki ga vsled zanimivosti doslovno ponatisnemo, ker bo zanimal tudi naše župane. — »Mir« piše:

Vedno in vedno nam očita nemško in nemškutarsko časopisje, da slovenskega pismenega jezika slovensko koroško ljudstvo ne razume, da je pismena slovenščina stara komaj kakih dobrih petindvajset let, da so jo iznašli nekateri hujskači, in da jo ravno taki hujskači vsiljujejo sedaj koroškemu uradom in slovenskemu koroškemu ljudstvu.

Smešna in abotna je ta trditev in bije resnici naravnost v obraz, ali kaj to briga naše obrekovalce! Da nas morejo le zasramovati in poniževati pred svetom, dosegli so svoj zlobni namen; da bi vzbudili v slovenskem ljudstvu samem sram pred lastno govorico in mržnjo do lepega slovenskega jezika, dobrodošlo jim je vsako sredstvo, tudi laž in obrekovanje.

Taka laž je tudi trditev naših nemških nasprotnikov, med temi veleučenihi (?) nemških profesorjev, da je pismena slovenščina šele novejša »iznajdba«. — Zgodovina govori pa seveda drugače! — Za danes hočem navesti samo en zgled pismene slovenščine pri koroški deželni vladi leta 1849.

Imenovanega leta se je uvedla na podlagi nove srenjske postave občinska uprava, organizirale so se politične občine s svojimi občinskimi zastopi, katere so si, kakor sedaj, občani sami izvolili. Vsled tedanje ministerske odredbe so morali župani in občinski svetniki pred svojim nastopom slovesno zapriseči zvestobo na državno in deželno ustavo in sicer v roke domačega župnika v navzočnosti vladnega komisarja. Župani slovenskih občin so prisegali v slovenskem jeziku. Besedilo te službene prisega, povzeto iz tedanjega uradnega odloka c. kr. deželne vlade se glasi doslovno natančno tako-le:

Prisega za srenjskega poglavarja.

»Jaz prisežem slovesno prisego Bogu vsega mogočnemu in zaobljubim pri mojih poštenji in pri moji vesti Njih Veličanstvu našemu nar milostlivšemu deželskemu vladavcu Francu Jožefu Pervimu, po milosti božji cesarju avstrijskemu in za Njimi naslednikom iz nar viši Njih rodu

in kervi nastopivšim vsak čas zvest in pokorn biti; deržavno in deželno ustavo zvesto in neprelomljivo deržati, katero so Njih Veličanstvo nar milostlivši dodelili. Jaz prisežem to službo poglavarja (župana ali predstojnika) srenje (soseske) I., ki se meni po izvolitvi naloži, zvesto in pošteno, kakor nar bolj vem ino znam v skerbi imeti in opravljati; dolžnosti meni po začasni srenjski postavi od 17. Sušca alj Marca 1849 in po naslednih postavah naložene, naj te mojo službo same na sebi obsežejo, ali se meni osebno izročijo, na tenko in zvesto po vsej obširnosti dopolniti, in po vsej moči si prizadeti, da se blagostanje srenje, (soseske) zboljša, postavi pa spoštovanje in pokorščina skaže. Kakor mi za res naj Bog pomaga in ta sveti Evangelij!«

Besedilo te prisega je staro nad 60 let, in vendar v bistvu isti jezik, ista lepa slovenščina, kakor jo govorimo in pišemo danes! Le obžalovanja vredni ne edneži in pa zlobni obrekovalci morejo torej govoriti o »iznajdbi« (?) sedanje pismene slovenščine.

Navedena prisega je pa tudi drugače pomembne važnosti za nas. Iz nje razvidimo, da je imel pred šestdesetimi leti slovenski jezik pri uradih, pri vladi več veljave, kakor danes, bil je v resnici ravnopraven z nemškim.

In danes?! Žalosten mora postati koroški domoljub, ko se zamisli v duhu nazaj v one lepe čase, ko so slovenski župani slovensko prisegali cesarju zvestobo, zraven se pa spomni odpadnikov, sramotilcev slovenskega jezika, ki sede na županskih stolih marsikatero slovenske občine.

Ali nismo tega nekoliko tudi sami krivi?! Poživimo zopet svoj narodni ponos ob častnih zgodovinskih spominihi!

Vprašanja in odgovori.

197. Ž u p a n s t v o G. v H.

V p r a š a n j e:

Ali je treba dovoljenja kakega višjega oblastva za odgon (potir, izgon) iz občine oseb, ki se nahajajo ondi brez sredstev?

O d g o v o r:

Vprašanje je pomanjkljivo. Če je dotična oseba pristojna v Vašo občino, je itak ne smete izgnati, ampak ji dati ubožno oskrbo. — Če je pristojna ta oseba v kako drugo občino, jo smete izgnati le, če daje javno pohujšanje, odkar biva v občini.

Uboštvo samo pa vendar ne more biti povod za iztiranje! Za take osebe, ki so brez sredstev, je treba skrbeti po določbah domovinskega in ubožnega zakona. Obrnite se na pristojno občino, da jim da denarno podporo, ali pa jih prevzame v svojo oskrbo in v slučaju prevoza v domovno občino plača tudi prevozne stroške.

V slučaju pa, da je res treba izvršiti izgon in sicer pri silnim potom, obrnite se na Okrajno glavarstvo.

198. Ž u p a n s t v o G. v H.

V p r a š a n j e:

Ali imajo županstva pravico dajati društvom licence za ples brezplačno? In brez dovoljenja starešinstva?

O d g o v o r :

Oproščenje plačila takse za plesno licenco ni nikjer vtemeljeno, torej je nedopustno. Tudi se nam zdi, da ni prav nobene potrebe, da bi se ne zahtevalo od društev licenc za plesne prireditve.

Zakaj bi ne imela občina dohodkov na ta način in se ne razbremenili davkoplačevalci, če se da to doseči s taksami?

199. Ž u p a n s t v o G r. v H j.

V p r a š a n j e :

Kako in kam je treba vložiti proračun za zunanje cerkvene potrebščine in na kakšne davke se sme naložiti naklada?

O d g o v o r :

Ne razumemo, kako pride županstvo do tega vprašanja; za kakšen proračun se gre in kakšne naj bi bile »zunanje cerkvene potrebščine«? — Če se gre za velika popravila, je treba konkurenčne obravnave, zato pa se je treba obrniti na okrajno glavarstvo. — Za manjše potrebščine je priporočati sklade iz prostovoljnih doneskov.

S kakim proračunom pa nima občina prav ničesar opraviti. — Navada je res ponekod, da se v občinski proračune vstavijo primerne svote za cerkvene potrebščine, in da se dotične postavke odobre, ker ni ugovora, to pa zopet zato, ker zadenejo bremena itak davkoplačevalce, naj plačajo na ta ali drugi način. Priklada se lahko sklene na direktne davke.

200. Ž u p a n s t v o G r. v H j.

V p r a š a n j e :

Občani ene vasi žele vsled različnih ugodnosti odstopiti (odklopiti se) od sosednega županstva (sosedne občine) in se priklopiti naši občini. — Kako in kam je treba vlagati take prošnje?

O d g o v o r :

Obrnite se na deželni odbor, ki bo uvedel vse potrebne korake. — V prošnji je treba seveda navesti natančno vse razloge in ugodnosti, ki bi jih v slučaju odklopljenja imeli dotični prebivalci.

201. Ž u p a n s t v o G. v H u d j.

V p r a š a n j e :

V eni vasi tukajšne občine so si razdelili občani zemljišča, ki so ob vodi (prodovje). Te vodne parcele so davka proste. Vsaka hiša, ki ima pravico do uživanja občinske zemlje po § 63 občinskega reda, ima svoj kos tega prodovja, da dobiva lahko iz njega užitek, ako ga voda ne odnese. — Prišel pa je novohišnik, ki sploh nima pravice do uživanja občinskih zemljišč, in hoče odstraniti enega preje omenjenih deležnikov, češ da je zemljišče davka prosto in da ima on enako pravico do uživanja tega zemljišča. — Prosimo pojasnila: ali je to res?

O d g o v o r :

To vprašanje bi se dalo rešiti le, če nam poveste, kako se je izvršila razdelitev zemljišč (prodovja). — Če so razdeljene parcele zemljejknjižno prepisane na dotične posestnike, potem seveda novoposestnik (novohišnik) ne more zahtevati užitka dotičnega prodovja, temmanj še kakega posestnika izpodriniti. — Nekaj drugega pa je, če se je razdelitev prodovja izvršila medsebojno, — ne da bi se bila izvršila vknjižba v zemljiški knjigi po odmerjenih parcelah. — Če je v tem slučaju voda javna last, je ob enem javna last tudi dotično prodovje, — torej ne bo mogoče novohišniku-občanu zabraniti uživanja tega zemljišča. — Sicer pa je najbolje, če se v takih stvareh obračate vedno le na sodišče.

202. G o s p o d A. V. v L.

V p r a š a n j e :

V naši občinski pisarni imamo uradne ure od 11. do 12. ure dopoldne. V tem času pa ni nikdar župana v pisarni, in morajo stranke na njegovem domu iskati pod-

pisov. — Dalje čakajo dopisi rešeni včasih po 4 do 6 dni v pisarni na županov podpis. — Ali mora biti župan v uradnih urah v občinski pisarni, ali je vseeno dobro, če ga ni? — Po kateri postavi bi se ga moglo prisiliti, da mora ob določenih urah uradovati v občinski pisarni?

O d g o v o r :

Župana more prisiliti le občinski odbor, da se bo držal določenih uradnih ur. — Postava ne obstoji v tem oziru nobena, ki bi ga mogla k temu prisiliti, razven seveda občinski red, ki ne daje občinskemu odboru le pravico, ampak mu nalaga celo dolžnost, nadzorovati poslovanje občinskega starešinstva v vsakem oziru, torej tudi glede uradnih ur. — Naj torej stori občinski odbor svojo dolžnost!

Žalostno je, da imamo v resnici nekaj županov, ki se prav nič ne brigajo za županske posle, ki pa potem, če se dožene kak nered, zvrčajo krivdo na druge, a so krivi le sami in tudi odgovorni za vsako nepravilnost. — V slučaju ponavljajoče se malomarnosti je seveda mogoče, take župane kaznovati po § 92. obč. reda.

203. Ž u p a n s t v o v M.

V p r a š a n j e :

F. N. je vložil prošnjo, da bi se mu odpisal če ne ves — pa vsaj delni znesek ubožnega odstotka, ki ga mora plačati v iznosu 1 odstotka od izkupila na prostovoljni javni dražbi kupljenega posestva. — Občinski odbor je sklenil v seji, da se mu dovoli odpust polovice svote, ki bi jo moral plačati. Ali je občinski odbor upravičen to dovoliti?

O d g o v o r :

Občinski odbor ni bil upravičen storiti tega sklepa, ker je protizakonit. — Ubožni odstotek je d a v š č i n a, ki tvori zakonit dohodek ubožnega zaklada po določitih § 31, točka 3, ubožnega zakona z dne 28. avgusta 1883 dež. zak. št. 17. — Da se spremeni zakon, bi bilo treba novega zakona, ali pa sploh kakega določila v zakonu, ki dovoljuje občinskemu odboru dovoljevati odpise zakonite davščine. Takega določila pa nima niti ubožni niti kak drug zakon.

Vspričo tega je gotovo, da mora deželni odbor sklep občinskega odbora kot v zakonu nevtemeljen razveljaviti. — Izterjati se mora cel znesek, in pa ravnotako cel znesek plodonosno naložiti za ubožni zaklad, ker to določa § 33 omenjenega ubožnega zakona.

Če pa meni občinski odbor, da je F. N. v potrebi, je občinski odbor upravičen, dovoliti mu enkratno podporo iz tekočih dohodkov ubožnega zaklada.

204. Ž u p a n s t v o T r. n a N o t r.

V p r a š a n j e :

Vas T. ima poljsko pot skoz »gmajno« v gozd. — Gospodarski odbor podobčine T. je svoječasno določil, da smejo po tej poti voziti samo prebivalci podobčine T. in samo one stvari, ki jih potrebujejo za svoje gospodarstvo. Od vseh drugih stvari, ki se n. pr. prodajajo kot: kamenje iz kamnoloma itd., pa je določil gospodarski odbor, da se pobira taksa in sicer za domačine po 20 v, za tujce pa po 40 vin. od voza. Te takse se porabljajo za popravo poti, ki je jako strma in jo vsak naliv razdere, da jo je vedno treba popravljati. — Ali se more voznja v kupčijske namene nedomačinom sploh zabraniti, in ali se morejo dotične takse izterjati? Dalje: če proda domačin kamenje tujemu občanu in ga ta sam vozi, ali plača takso 20 v domačin, ali tuji občan 40 v, ki vozi kamenje? Sploh — ali se plača v takem slučaju 20 ali 40 v od voza, naj ima že prodajalec ali kupec dolžnost plačati takso?

O d g o v o r :

Naše mnenje je sledeče: lastninska pravica do te poti nikakor ni jasna. Mogoče je, da je pot — kot vaška

last — sploh javna in ne zasebna poljska pot v ožjem pomenu besede. Z ozirom na morebitno javnost poti naj sklepa občinski odbor. — Ako pa pot ni javna — more biti le zasebna, torej last le dotičnih upravičencev. Drugih poti deželni cestni zakon ne razločuje, kot javne in zasebne (poijske in gozdne). — Zato je treba najpopred dognati, med katere vrste spada dotična pot, ker smo mnenja, da gospodarski odbor svoječasno ni bil upravičen, za porabo dotične poti določiti kake takse.

Zasebnik pač sme zahtevati za porabo svoje poti odškodnino. — Če želite, da se zadeva reši meritorno, predložite vse spise deželnemu odboru. Mi nismo v stanju, izreči pozitivnega mnenja.

Gospodarske vesti.

Gospodinjski tečaj na Dolenjskem. Prošnje za sprejem v gospodinjski tečaj, ki se s 1. oktobrom t. l. otvori v samostanu »De Notre Dame« v Šmihelu pri Novem Mestu, je do 10. septembra 1910 vlagati pri vodstvu gospodinjanskega tečaja v Šmihelu. Isto velja tudi glede prošenj za dež. ustanove.

Kmetje, skrbite, da se vam odpišejo davki! Letošnja letina je kmetom in vinogradnikom neugodna. Moča je uničila veliko žetve. Vinogradi so marsikje veliko trpeli. Tudi povodnji so oškodovali kmete. Opozarjamo, da so župani upravičeni začasno ceniti škodo na vsaki parceli, obenem naj pa župani naznanijo tudi škodo okrajnemu glavarstvu. Naznanilo o elementarni škodi je prosto kolka, obsegati mora označbo poškodovane parcele in višino škode, nakar odredi oblast komisionalni ogled. Po postavi se odpiše davek: a) če toča, voda, ogenj, suša in moča, miši ali trtna uš pri 2 ha parcelah uniči četrtno naturalnega pridelka, pri parcelah, ki merijo nad 2 ha, pa vsaj 1 ha; b) če drugi izredni dogodki (n. pr. slana, požar žita, žuželke itd.) brez posestnikove krivde v že označenem obsegu uničijo nad četrtno vsega pridelka obdelanega davkoplačevalčevega sveta v eni davčni občini. Davki se morajo odpisati tudi, če poljske pridelke bodisi pod streho ali ne spravljene na polju, v kozolcih, uničijo povodnji ali kake druge elementarne nezgode. Opozarjamo župane, naj kmalu vložijo potrebne vloge po krajih, ki pridejo v poštev.

Promet s tujci v drugih deželah in pri nas. Poglejmo na Tirolsko. Leta 1890 je bilo na celem Tirolskem tujcev 210.000, leta 1900 jih je bilo 490.000 in leta 1909 pa 820.000. Obdavčeni dohodek Tirolcev je rasel sproti z vedno večjim številom tujcev ter je znašal v letu 1898. 65 milj. kron, v letu 1903. 80 milj. K in leta 1908. 111 milj. K. Tirolska je dandanašnji aktivna dežela, ki donaša državi na leto okoli 20 milj. K. Pa koliko je tudi pomagala in pomaga država Tirolski! Tirolci se seveda potrudijo, da naredijo gostom bivanje tamkaj kar najprijetnejše. V tem oziru so naravnost posnemanja vredni. — Marsikaj bi se dalo doseči tudi v naši krasni domovini, ki glede prirodnih lepot ne zaostaja za Tirolsko. — Na delo torej! —

Razne vesti.

Koliko nese loterija državi? Leta 1909. se je stavilo v loterijo 96,748.150krat in sicer 36,867.151

kron. Povprečno odpade torej na eno stavo 38 vinarjev. V razmerju s prebivalstvom po stanju 31. decembra 1908 (27,995.896 duš) je prišlo na eno glavo 3:5 stav v vrednosti 1:31 K. Zadelo se je v loteriji 1,351,766krat v skupni vrednosti 20,206,094 K. Dočim pride na 100 stav le 1:4 dobitkov, obsega vrednost dobitkov 54:8 odstotkov od vseh stav. Ako zmanjšamo znesek stav za znesek dobitkov, dobimo čiste dohodke 16,661,057 K, ki pa kajpada niso enaki čistemu dobičku iz loterijskega monopola. Odšteti se namreč morajo še upravni stroški, ki so bili za leto 1909. proračunjeni na 2,215.150 kron, torej znaša čisti dobiček iz loterije l. 1909.: 14,445.907 kron. V tem letu je bilo 3100 loterijskih kolektur. Ako primerjamo dohodke prejšnjih let z navedenimi dohodki, vidimo le malo sprememb, da je pomen loterije za prebivalstvo kakor tudi za finančno gospodarstvo države že več let skoro nespremenjen. Ker niso izkazi napravljeni po kronovinah, ampak po loterijskih uradih, ne moremo navesti posameznosti za posamezne kronovine. — Vidi se iz teh podatkov, da ima najlepši dobiček od loterije država, kajti posamezniku tudi ni pomagano, če kaj »zadene«, — ko pa pred in potem dvakrat toliko zastavi.

Književnost.

„Ilustrovani kažipot za Ljubljano“, sestavil Ivan Robida in pa »Načrt Ljubljane«, narisal mestni arhitekt Ciril Koch. — Dolgo je že pogrešala Ljubljana dobrega in zanesljivega kažipota in načrta, ki nista samo za tujca, temveč tudi za domačina velike praktične vrednosti. — K r a s n i, f i n o i z d e l a n i n a č r t j e t a k o n a t a n č e n, d a s o z a z n a m o v a n i c e l o s t r a n s k i t r a k t i p o s a m e z n i h h i š. Načrt Ljubljane, dvobarvni tisk velja 30 vin., v petih barvah 50 vin., nalepljen na platno, zložljiv v žepno obliko 1 K 80 vin., s palicami za steno 2 K. Na platno nalepljen načrt s palicami za steno se naroča posebno za pisarne, gostilne, restavracije, kavarne in druge javne lokale. Koristen bo tudi na deželi. — L e p o u r e j e n i k a ž i p o t j e p r e g l e d n o r a z d e l j e n i n o b s e g a g l a v n i p r e g l e d L j u b l j a n e. Trgi, ceste in ulice so navedene v abecednem redu. Poleg ulic so označeni okraji z rimsko številko, kar olajša pregled načrta. Navedeni so dalje zdravniki, odvetniki, važnejše ljubljanske trgovine, obrtniki in druga podjetja. — Kažipot krasijo mnoge na fini papir tiskane slike: pridejan mu je petbarvni načrt Ljubljane. Cena kažipotu znaša 1 K 20 vin. Načrt in kažipot je vedno v zalogi »Katoliške bukvarne« v Ljubljani.

Ravnokar je izšla v založništvo v Ljubljani »Družinska pratika za leto 1911«, zelo raznovrstno zanimivo vsebino ter mnogimi, letos posebno izbranimi slikami. Dobiva se od sedaj nadalje v vseh trgovinah. Cena 24 v. izvod, po pošti 10 v. več. Kdor bi je ne mogel dobiti pri domačem trgovcu, naj si jo naroči v Ljubljani pri »Katoliški bukvarni« ali pa v prodajalni »Katoliškega tiskovnega društva«. Zahtevajte »Družinsko pratiko« s podobo sv. Družine. Razprodajalec dobe znaten popust.